

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W PRZECIWDZIAŁANIU NARKOMANII

Artur Malczewski

*Dział Badań, Monitorowania oraz Współpracy Międzynarodowej
Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom*

Z inicjatywy Ekspertów Wojewódzkich ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii Dział Badań KCPU przygotował wizytę studyjną przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego (JST) w Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA) i SICAD w Lizbonie. W dniach 10-11 października 2022 roku mieliśmy okazję zapoznać się z europejskimi oraz

portugalskimi doświadczeniami w obszarze narkotyków i narkomanii.

Pierwszego dnia wizyty przedstawiciele JST przyrzekli się pracom EMCDDA w obszarze monitorowania i skutecznych działań z zakresu przeciwdziałania narkomanii. Po południu zaprezentowane zostały polskie doświadczenia dotyczące problematyki alkoholowej oraz działania

podejmowane w tej sferze na poziomie lokalnym na przykładzie Grudziądza. Drugiego dnia odwiedziliśmy portugalski odpowiednik KCPU, czyli SICAD (Dyrektoriat Generalny Działań wobec Zachowań Uzależniających i Uzależnień) i placówki pomocowe: mobilny program leczenia substytucyjnego, pokój do bezpiecznych iniekcji oraz Komisję Odwodzenia od Narkotyków. SICAD zaprezentował projekt strategii dotyczącej rozwiązywania problemów uzależnień i działania podejmowane z zakresu redukcji popytu. W spotkaniu wzięło udział blisko 20 osób z Polski – z urzędów marszałkowskich, urzędów miast oraz KCPU.

Warto wspomnieć, że sieć Ekspertów Wojewódzkich powstała w ramach procesu akcesyjnego Polski do Unii Europejskiej. Cele i zadania Ekspertów Wojewódzkich określa Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii. Organ wykonawczy samorządu województwa powołuje i odwołuje Eksperta Wojewódzkiego. Do jego zadań należy m.in. zbieranie, gromadzenie, wymiana informacji i dokumentacji w zakresie przeciwdziałania narkomanii, objętych badaniami statystycznymi statystyki publicznej, oraz opracowywanie i przetwarzanie zebranych danych. Co roku powstają raporty wojewódzkie, które mają na celu przedstawienie sytuacji narkotykowej w danym województwie. W 2023 roku planowane są dwa spotkania Ekspertów Wojewódzkich – w Łodzi i Krakowie, które odbędą się we współpracy z EMCDDA. Ponadto Ekspert Wojewódzki z Lublina uczestniczy w międzynarodowym projekcie Frontline Politeia, w ramach którego będą szkoleni realizatorzy działań profilaktycznych z województwa lubelskiego, a wszystko to będzie się odbywać w zakresie Europejskiego Programu Szkoleń (EUPC).

Działania w Gruzji

Choć Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii skupia się przede wszystkim na Europie, to podejmuje także współpracę z partnerami z innych części świata, szczególnie na płaszczyźnie wymiany informacji i wiedzy specjalistycznej. Taka współpraca w obszarze przeciwdziałania narkomanii łączy EMCDDA z Gruzją. Podczas międzynarodowej konferencji Lisbon Addictions (23-25 listopada 2022 roku) odbyła się sesja dotycząca Gruzji zatytułowana „Szanse i wyzwania dla krajów w okresie przejściowym w celu przezwyciężenia barier dla polityk i interwencji opartych na dowodach”. W jej trakcie przedstawiliśmy polskie doświadczenia w kształtowaniu polityki narkotykowej opartej na dowodach oraz nasze doświad-

czenia z polskich projektów realizowanych w Gruzji. Współpraca KCPU z Gruzją rozpoczęła się w 2013 roku od projektu koordynowanego przez polski Reitox Focal Point (obecnie Dział Badań, Monitorowania oraz Współpracy Międzynarodowej KCPU) w ramach programu Polska Pomoc Ministerstwa Spraw Wewnętrznych¹. Następnie zrealizowano kilka kolejnych programów w Gruzji już ze środków KBPN/PARPA. Ponadto na zaproszenie Ilija State Uniwersytetu oraz EMCDDA prezentowaliśmy polskie doświadczenia w implementacji The European Universal Prevention Curriculum (EUPC) w centrum szkoleniowym Ministerstwa Sprawiedliwości Gruzji (8 grudnia 2022 roku) oraz na Uniwersytecie w Tbilisi (9 grudnia 2022 roku). Na obu spotkaniach przedstawiono gruzińską wersję EUPC i dyskutowano nad możliwością wdrażania tych szkoleń w Gruzji. Gruzjiński i polski podręcznik EUPC jest dostępny na stronie EMCDDA: https://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/european-prevention-curriculum_en

Konferencja w Wilnie dotycząca „dopalaczy”

Na zaproszenie litewskich przyjaciół zaprezentowaliśmy sytuację dotyczącą nowych substancji psychoaktywnych (NSP) w Polsce podczas międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez Drug, Tobacco and Alcohol Control Department w Wilnie. W konferencji wzięli udział eksperci z kilku krajów oraz dyrektor EMCDDA.

Polska staje się miejscem produkcji nowych substancji psychoaktywnych. Od 2011 roku wykryto 45 laboratoriów

produkujących syntetyczne katynony w naszym kraju, w tym aż 13 laboratoriów w 2020 roku. W czasie konferencji rozmawiano na temat kannabinoidów HHC i HHC-O, które działają podobnie do THC (tetrahydrocannabinol). HHC-O to syntetyczna (acetylowa) pochodna substancji HHC (heksahydrokannabinolu). HHC-O jest otrzymywana syntetycznie i dodawana do podkładu roślinnego lub sprzedawana w postaci płynnej. Dostępna jest w różnych formach: w postaci suszu, płynu (np. kartridż do waporyzatora) czy jointów gotowych do palenia. Warto zwrócić uwagę, że HHC-O nie jest substancją ujętą w rozporządzeniu ministra zdrowia w sprawie wykazu substancji psychotropowych (...) (stan na grudzień 2022 roku). Z kolei HHC jest kontrolowana na mocy rozporządzenia ministra zdrowia. Ta substancja również jest sprzedawana jako susz, płyn, a nawet żelki. W ramach GIS działa Zespół do spraw oceny ryzyka zagrożeń dla zdrowia lub życia ludzi związanych z używaniem nowych substancji psychoaktywnych. Na swoim ostatnim posiedzeniu 8 listopada 2022 roku Zespół zarekomendował umieszczenie HHC-O w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych jako substancji psychotropowej grupy I-P.

Wsparcie dla Ukrainy

W grudniu 2022 roku odbył się webinar EMCDDA dotyczący pomocy Ukrainie „Displaced people and EU preparedness and response — lessons from Ukraine”, w którym uczestniczyli przedstawiciele z naszego kraju. W Polsce od samego początku uchodźcy z Ukrainy otrzymywali pomoc

w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom. Obecnie w programach leczenia substytucyjnego jest około 100-120 obywateli ukraińskich (w sumie w leczeniu substytucyjnym było w roku 2022 około 300 osób), około 30 uchodźców korzysta z programów wymiany igieł i strzykawek, a w leczeniu ARV jest ponad 2600 osób. KCPU na początku kryzysu uruchomiło darmowy telefon zaufania w języku ukraińskim i rosyjskim i zleciło realizację programu profilaktycznego oraz badania wśród kobiet i dzieci z Ukrainy. Prawie na każdej konferencji organizowanej przez KCPU dyskutowaliśmy nad formami pomocy dla osób z Ukrainy. W polskim systemie edukacji rok szkolny we wrześniu 2022 roku rozpoczęło 185 tys. dzieci z Ukrainy, co oznacza konieczność pochylenia się nad działaniami profilaktyczno-edukacyjnymi realizowanymi w szkole dla tej grupy narodowościowej.

W pomocy uchodźcom ważną rolę odgrywają organizacje pozarządowe, które mogą szybko i skutecznie pomagać, a polski system przeciwdziałania narkomanii oparty jest w dużym stopniu na pracy tych organizacji i społeczności lokalnej. Oprócz tego w 2022 roku we współpracy z EMCDDA zostały wydane materiały informacyjno-edukacyjne adresowane do uchodźców z Ukrainy.

Przypisy

- 1 <https://www.cinn.gov.pl/portal?id=548547>
- 2 Zapis webinaru dostępny jest na: <https://www.youtube.com/watch?v=G0C947JXp6g&t=4887s>